

Riolering in beeld

Vervangingsmarkt zal op termijn toenemen

Stichting Rioned heeft in 2013 op verzoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten een onderzoek uitgevoerd naar de staat van de riolering in Nederland. Het koepelrapport 'Riolering in Beeld 2013' zet de belangrijkste uitkomsten op een rij: de inspanningen en prestaties van gemeenten op het gebied van hun zorgplicht voor afval-, grond- en hemelwater. Waar liggen er kansen voor de cumelasector?

In Nederland is een goede riolering over het algemeen erg vanzelfsprekend. Door de riolering leven we langer en gezonder. Daarbij zijn het belang van het houden van droge voeten en droge bezittingen en het beschermen van de waterkwaliteit en het milieu bij gekomen. In ruim een eeuw tijd is het rioolstelsel in Nederland opgebouwd. Anno 2013 ligt er een zeer betrouwbare en robuuste basisvoorziening. Nederland heeft met 99,7 procent de hoogste aansluitingsgraad van Europa. Alle rioolstelsels zijn aangesloten op rioolwaterzuiveringen die voldoen aan Europese richtlijnen. Ruim 95 procent van de Nederlandse huishoudens is aangesloten op vrijvervalriolering, 4,0 procent op mechanische riolering en 0,3 procent op decentrale voorzieningen en IBA's (individuele behandeling van afvalwater).

De huidige opgaven voor de rioleringszorg zijn het op peil houden van de kwaliteit van de huidige riolering en het waar nodig meegroeien met de verwachte klimaatontwikkelingen, het duurzaam benutten en hergebruiken van energie, grondstoffen en water en het op verantwoorde wijze beperken van de kosten.

Vernieuwen of vervangen

Vernieuwing blijft nodig en vraagt keuzes. Uit de benchmarkcijfers blijkt dat de gemeenten voldoende prioriteit geven aan rioolvernieuwing. De vervanging is in drie jaar tijd gestegen van 745 naar 825 kilometer per jaar. Dat is 0,87 procent van het vrijvervalstelsel per jaar. De riolering heeft gemiddeld een levensduur van zestig jaar, maar die varieert op basis van onder meer de bodemgesteldheid en de bovengrondse ontwikkelingen van dertig tot honderd jaar. De feitelijke vervanging komt goed overeen met de leeftijdsopbouw; gemeenten houden het riool dus kwalitatief op niveau. Ter vergelijking: in de periode 2003-2004 was de som van vervanging en renovatie 0,72 procent per jaar. De analyses laten ook zien dat de vervanging of renovatie zal moeten toenemen. In de tijdsperiode 2020-2029 zal het per jaar gaan om 1,2 procent van het totale stelsel, in 2030-2039 om 1,75 procent, in 2040-2049 om 1,85 procent en in 2050-2059 is de vervangingspiek naar verwachting gepasseerd en loopt het percentage licht terug naar 1,8 procent. Dat betekent een verdubbeling ten opzichte van het

Meer informatie

Meer informatie over dit onderwerp vindt u in het rapport 'Riolering in beeld', benchmark rioleringszorg 2013, van Stichting Rioned.

huidige tempo. Deze cijfers zeggen iets over de gemiddelde vervangingsmarkt. Lokale verschillen in bodemsoort en bodemstructuur, denk aan zetting en bodemdaling, kunnen aanzienlijke technische en financiële consequenties hebben voor de rioleringszorg.

Gemeenten zetten steeds vaker reparatie in om het oorspronkelijke functioneren van een rioleringsonderdeel te herstellen en daarmee een omvangrijke vervanging of renovatie te voorkomen of uit te stellen.

Hemelwaterafvoer

Rioolstelsels zijn niet ontworpen en dus ook niet geschikt om bij extreme buien het regenwater direct te verwerken. Een korte periode water op straat is bij zware buien een bewuste en noodzakelijke manier om hemelwater te verwerken, mits het water niet in gebouwen loopt of belangrijke wegen blokkeert. Ernstige hinder of schade is ontoelaatbaar. Alle gemeenten nemen daarom maatregelen om het risico op waterschade door hevige buien en langdurige regen te beperken. Daarbij houdt negentig procent rekening met nog zwaardere buien in de toekomst. Rioolvervanging zal de komende jaren dan ook tevens worden benut om het regenwater apart af te voeren. Dit vraagt aangepaste rioolvoorzieningen (afkoppelen), maar ook de ontwikkeling van bergingscapaciteit in cunetten, wadi's, bakken en vijvers.

Tekort aan vakmensen

Vakmensen vormen de basis van de rioleringszorg. Bij veel gemeenten is de omvang van de vaste formatie vrijwel ongewijzigd ten opzichte van 2009, maar is de vaste inhuur en detachering van personeel sterk beperkt. Door bezuinigingen, vergrijzing en een kleine instroom van jonge mensen dreigt een toenemend tekort aan vakmensen bij de gemeenten. Die zoeken daarom samenwerking met waterschappen en marktpartijen. Hiermee anticiperen zij op de toenemende personele kwetsbaarheid, geven zij de kwaliteit van de rioleringszorg een impuls en proberen zij de kosten verder te beperken. Naast planvorming en onderzoek vinden inkoop, uitvoering van operationele taken en (her)programmering van investeringen steeds meer gezamenlijk plaats. Gemeenten besteden zestig tot negentig procent van de uit te voeren beheertaken (zoals reparaties, reiniging en inspectie) uit aan gespecialiseerde bedrijven.

Eigen financiering

De kosten die een gemeente voor de rioleringszorg maakt, worden in de meeste gemeenten gedekt door eigenaren en/of gebruikers van woningen en bedrijven rioolheffing op te leggen. Daarnaast kan de gemeente een deel bekostigen uit de algemene middelen. Met de rioolheffing betaalt zij zowel de kosten van de investeringen in de riolering als de jaarlijkse beheerkosten voor de gemeentelijke zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater. Door deze eigen financiering (kostendekkendheid is wettelijk verankerd) is het beheer, maar ook de vervanging zekergesteld.

Tekst: **Jan van der Leij**
beleidsmedewerker GWW

In deze rubriek behandelen we iedere maand een onderwerp op het gebied van aanbestedingen en het aannemen van werken. Heeft u ook een vraagstuk, laat het CUMELA Nederland weten.

IN KORT BESTEK

Faalkosten zijn niet ongrijpbaar

Beste Helmy,

De jaarcijfers over 2013 zijn bekend. Wij hebben vorig jaar mooie werken aangenomen en ook naar tevredenheid uitgevoerd. Toch valt het rendement mij tegen. Is daar een verklaring voor?

Beste aannemer,

Faalkosten zijn vaak een onderschat fenomeen en nog steeds een zeer actueel onderwerp. Berekningen tonen aan dat deze kosten zwaar op de winst drukken.

Faalkosten zijn kosten die u onnodig ten behoeve van de uitvoering maakt. Het is niet zo dat dit te wijten is aan één persoon of afdeling. Ze zitten verstopt in de totale organisatie.

De kleine marges maken het voor de cumelabedrijven belangrijk alert te zijn. Uit onderzoek blijkt dat faalkosten in de bouw gemiddeld zo'n vijf tot twaalf procent van de omzet bedragen. En dat terwijl de gemiddelde winst twee procent bedraagt. Als u uw faalkosten weet te drukken, verbetert niet alleen uw rendement, maar ook de kwaliteit van het werk alsmede uw concurrentiepositie.

WRealiseer u dat faalkosten grotendeels pas worden opgemerkt in de uitvoeringsfase, maar vaak ligt de eigenlijke oorzaak al eerder in het proces: bij de aanneming of verkoop, de voorbereiding, de planning en logistiek, de overdracht, de uitvoering en de oplevering. Ook onvoldoende mentaliteit en betrokkenheid zorgen voor onnodige kosten. Je vraagt je af: waarom doen we iets niet in één keer goed? Fouten maken mag, we zijn immers mensen. Wat niet mag, is ze negeren, verdoezelen of er geen lering uit trekken voor een volgende keer. Willen we faalkosten echt effectief aanpakken, dan is het van wezenlijk belang dat iedereen zijn steentje bijdraagt, van directeur tot uitvoerenden. Alleen op die manier kan worden achterhaald hoe bepaalde procedures effectiever kunnen, waarom de communicatie faalt en hoe we met de juiste instelling ons werk kunnen doen. Belangrijk is daarbij dat een medewerker serieus wordt genomen wanneer die iets als verkeerd of inefficiënt ervaart. Alle medewerkers kunnen helpen om de faalkosten te verlagen. Stimuleer ze daartoe en leer ze wat faalkosten zijn, wat de oorzaken zijn en hoe ze te verlagen. U zult zien dat dit ook bijdraagt aan een betere mentaliteit. Op 27 maart is er in Nijkerk een introductie over faalkosten.

Helmy Coenen

Adviseur GWW